

5. Ceny

Meziroční růst celkové cenové hladiny v ekonomice – měřené implicitním deflátořem HDP – ve 4. kvartále 2013 zrychlil

Životní náklady průměrné domácnosti v ČR dle míry inflace rostly v roce 2013 nejpomaleji od roku 2009

Zpomalování meziročního růstu cen pro spotřebitele trvalo v posledním čtvrtletí 2013 již sedmé čtvrtletí v řadě. Nebýt navýšení obou sazeb DPH v lednu 2013 o 1 procentní bod, byl by meziroční růst cen ve 4. čtvrtletí 2013 již téměř nulový

Zpomalování cenové dynamiky v ČR nebylo ojedinělé, v roce 2013 k němu docházelo napříč celou Evropou, některé ze zemí Evropské unie již dokonce čelily i deflaci

Během roku 2013 zpomaloval meziroční růst cen významných skupin zboží ve spotřebním koši, ceny výdajů na dopravu byly po celý rok meziročně nižší

Ve směru navyšování inflace působily jen výdaje na odívání a obuv a výdaje na rekreaci a kulturu, které však nemohly trend poklesu meziročních růstů zvrátit

Nenulový růst cen v průmyslu v roce 2013 vlivem lednového

Celková cenová hladina v ekonomice měřená implicitním deflátořem HDP¹ vzrostla ve 4. kvartále 2013 v porovnání se stejným obdobím předchozího roku o 2,2 % a překonala tak tempa z předchozích kvartálů (1,8 %, 1,6 % a 1,6 %). Na růstu cenové hladiny se podílely zejména pozitivní směnné relace, které plynuly z růstu cen vývozu o 3,4 %, zatímco u dovozu ceny rostly jen o 1,5 %. Cenová hladina celkových výdajů na spotřebu rostla o 0,8 %, ceny investic (tvorba hrubého fixního kapitálu) o 0,6 %.

Míra inflace byla v roce 2013 rovna 1,4 %, nejnižší hodnotě od roku 2009 (1 %). Nízký růst cen byl dán celkově slabou domácí poptávkou ve spojení s „dovozem deflace“ ze zahraničí, která se projevovala v nižších cenách vstupů (materiálů, polotovarů, surovin) a následně přes výrobní řetězec přenášela do cen finálních výrobků, jenž tak v úhrnu neměly výraznější tendenci narůstat. Jestliže se průměrné české domácnosti navýšily náklady na živobytí v roce 2013 o 1,4 %, náklady domácností důchodců narostly o mírně vyšší 2 %. I pro domácnosti důchodců však rok 2013 znamenal nejnižší nárůst cen od roku 2009 (1,5 %).

Meziroční růst cen pro spotřebitele oslaboval po celý rok 2013. Jestliže ještě v 1. čtvrtletí 2013 byly ceny meziročně vyšší o 1,8 %, tempo postupně oslabovalo přes 1,5 % a 1,2 % na konečných 1,1 % ve 4. čtvrtletí. Pokles meziročního tempa růstu cen trval již sedmé čtvrtletí v řadě. Tak nízký nárůst cen pro spotřebitele v meziročním srovnání, jaký byl patrný v posledním kvartále 2013, nebyl pozorován od počátku roku 2010 (0,7 %). Nebýt administrativní úpravy sazeb DPH na počátku roku 2013 (obě sazby byly navýšeny o 1 pb.), která se ihned v lednu 2013 projevila v meziměsíčním navýšení cen 0,8 procentními body (ceny narostly v porovnání s prosincem 2012 o celkových 1,3 %), byl by meziroční nárůst cen v posledním čtvrtletí 2013 již téměř nulový.

Zpomalování růstu cen v ČR v roce 2013 nebylo nikterak ojedinělé. Dle mezinárodně srovnatelného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen rostly v ČR ceny v porovnání se stejným obdobím předchozího roku po čtvrtletích o 1,7 %, 1,5 %, 1,2 % a 1,1 %. Tempo růstu cen v EU28 zpomalovalo dokonce ještě rychleji – z původních 2 % v 1. čtvrtletí 2013 přes 1,6 % a 1,5 % na konečné 1 % v posledním kvartále. Slabá poptávka vedla k poklesu meziročního růstu cen napříč celou Evropou, některé ze zemí již dokonce musely čelit i deflaci – v Řecku v posledním kvartále 2013 meziročně ceny klesly o 2,2 %, v Bulharsku o 1 %, na Kypru o 0,8 % a v Lotyšsku o 0,2 %.

Více než polovinu výdajů na spotřebu průměrné domácnosti v ČR tvoří prostředky na bydlení, vodu, energie a paliva společně s potravinami a nealkoholickými nápoji a dopravou. Jestliže ještě na počátku roku 2013 byly ceny bydlení, vody, energie a paliv o 2,6 % meziročně vyšší, v posledním čtvrtletí zejména v důsledku zpomalování růstu cen energií jen o 1,2 %. Stejný závěr platil i o potravinách a nealkoholických nápojích, jejichž ceny v 1. čtvrtletí rostly o 4,9 % - a přestože v průběhu roku růst zrychlil (v důsledku dočasně rychlejšího růstu cen pekárenských výrobků a zeleniny) na 5,4 % a 5,3 % – na konci roku byly ceny jen o 4,1 % vyšší. Ceny výdajů na dopravu byly po celý rok 2013 – v důsledku meziročně nižších cen ropy na světových trzích a levnějších dopravních prostředků – dokonce v meziročním poklesu.

K těmto významnějším skupinám přidejme postupně zpomalování meziročního růstu cen i u alkoholických nápojů a tabáku, výdajů na zdraví, stravování a ubytování, ale i meziroční zlevňování v segmentu pošt a telekomunikací a zařízení domácností, a postupně dojdeme k závěru, že jedinými skupinami, které působily ve směru navyšování růstu cen pro spotřebitele v průběhu roku 2013, byly ceny odívání a obuvi společně s rekreací a kulturou, které se ve 3. čtvrtletí vymanily z dlouhodobého deflačního vývoje. Příznivější cenový vývoj u tohoto zboží však nemohl trend postupného zpomalování růstu cen pro spotřebitele nikterak zvrátit, jelikož v úhrnu tyto dvě skupiny tvořily v celkových výdajích spotřebitelů jen zhruba jednu osminu.

Ceny v průmyslu v roce 2013 v úhrnu narostly o 0,8 %, což odpovídalo nejnižšímu růstu cen od výrazného propadu v krizovém roce 2009. Slabý růst cen v této oblasti

¹ Očištěno od sezónnosti a vlivu nestejného počtu pracovních dní.

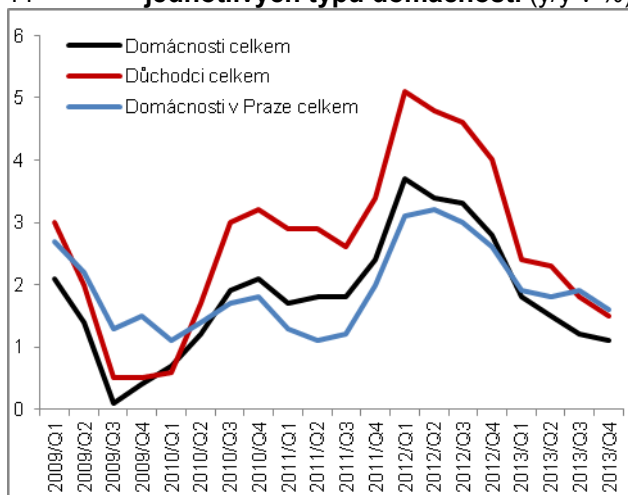
navýšení cen v energetice a zásobování vodou	byl dán téměř stagnujícími cenami ve zpracovatelském průmyslu (+0,2 %) - které se tak přizpůsobovaly celkově slabé poptávce - ve spojení s deflačním vývojem v segmentu těžby a dobývání ovlivněným velmi nízkými cenami uhlí na světovém trhu. Ve směru cenového navyšování působily jen ceny v energetice a zásobování vodou, které byly společně již třetí rok v řadě upraveny směrem vzhůru hned v lednu.
Slabší kurz koruny ve 4. čtvrtletí 2013 se v cenách průmyslových výrobců nestačil projevit – meziroční tempo růstu cen průmyslových výrobců ve 4. čtvrtletí bylo jen o desetiny procentního bodu vyšší než v předchozích kvartálech	Ve 4. čtvrtletí 2013 narostly ceny v průmyslu v porovnání se stejným obdobím předchozího roku o 0,8 %, což byl jen o desetiny vyšší růst než v předchozích dvou čtvrtletích (0,5 % a 0,7 %). Tempo růstu cen v energetice a zásobování vodou se v porovnání se 3. kvartálem přitom téměř nezměnilo. Stejně platilo i o zpracovatelském průmyslu, který se na cenách v průmyslu jako celku podílí nejvyšší váhou. Jestliže se slabší koruna v důsledku provedené intervence ze strany centrální banky nejintenzivněji projevila v navýšení růstu cen dopravních prostředků (vlivem vyšší cenové dynamiky u dílů motorových vozidel) – ve 3. čtvrtletí růst cen o 1,2 %, ve 4. kvartále již o 3,5 % – v dalších odvětvích zpracovatelského průmyslu docházelo naopak ke snižování temp či prohlubování poklesů, což v úhrnu vedlo k pokračující faktické stagnaci cen zpracovatelů. K mírně vyššímu meziročnímu růstu cen v průmyslu jako celku ve 4. čtvrtletí 2013 tak došlo jen vlivem nižší deflace v těžbě a dobývání.
Ceny zemědělských výrobců byly sice v úhrnu za celý rok 2013 vyšší o 4,5 %, po jednotlivých čtvrtletích však velmi rychle oslabovaly, (ve 4. čtvrtletí v deflaci)	Ceny zemědělských výrobců vzrostly v roce 2013 o 4,5 %, což byl mírně vyšší růst než v roce předchozím (+3,8 %). Jestliže ještě v 1. čtvrtletí 2013 byly ceny meziročně vyšší o 14,4 %, ve 2. kvartále o 9,3 %, ve 3. čtvrtletí již jen o 1,4 % a v posledním se deflační vývoj překlátil do deflace (meziroční pokles cen o 4,2 %). K tomuto docházelo vlivem meziročního zlevňování rostlinné výroby ve druhé půli roku – ve 3. čtvrtletí byly ceny rostlinné výroby nižší o 2,6 %, v posledním již o více než desetinu.
Ceny ve stavebnictví klesly v roce 2013 o 1,1 %, nejvíce za poslední čtyři roky, za které byly kontinuálně snižovány, ...	Ve stavebnictví ceny klesly v roce 2013 o 1,1 %. K cenové úpravě směrem dolů tak došlo již čtvrtý rok v řadě, pokles v roce 2013 byl nejhlubší. Jestliže ceny ve stavebnictví byly v 1. čtvrtletí 2013 v meziročním srovnání nižší o 1 %, ve 2. a 3. kvartále o 1,3 %. Ve 4. čtvrtletí však došlo ke zmírnění meziročního poklesu na 0,8 % a z vývoje indexu je možné usuzovat, že trend snižujících se cen ve stavebnictví byl v polovině roku 2013 zastaven – otázkou však zůstává, zda k této skutečnosti došlo vlivem vyšší poptávky po stavebnictví ve druhé polovině roku podpořené nadprůměrně teplým počasím v posledním čtvrtletí nebo prostým faktem, že dlouhodobý pokles cen ve stavebnictví narazil na mantinely, které určují ceny nákladů, a případné další zlevňování již nebylo možné.
... druhým rokem klesaly i ceny tržních služeb	V poklesu v roce 2013 pokračovaly i ceny tržních služeb (o 1,5 %), které se snižovaly druhý rok v řadě (v roce 2012 snížení o 0,6 %) a dokreslovaly tak celkově nepříznivý cenový vývoj ve výrobním řetězci v ČR. Jestliže byly ceny tržních služeb v 1. čtvrtletí 2013 meziročně nižší o 0,5 %, ve 2. kvartále o 1,7 % a ve 3. dokonce o 2,1 %. Teprve v posledním čtvrtletí 2013 ceny tržních služeb pokles v meziročním srovnání mírně zmenšily (na 1,9 %), a to zejména vlivem mírnější deflace v dopravě a skladování, jež by mohla být signálem o zastavení prohlubování poklesu cen v důsledku pozvolného ožívání obchodu v tuzemsku respektive se zahraničím.
Poprvé po třech letech zaznamenala tuzemská ekonomika v roce 2013 zlepšení směnných relací	Ceny vyváženého zboží vzrostly v úhrnu za rok 2013 o 1,2 %, což byl nejslabší nárůst od roku 2010 (-1 %). Vzhledem k poklesu cen surovin ve světě byla v roce 2013 ze zahraničí dovážena deflace (-0,2 %), která následně přispívala ke snižování nákladů produkce a v konečném důsledku deflačnímu procesu v ČR. Růst cen vývozu ve spojení s poklesem cen dovozu vedl ke zlepšení směnných relací o 1,4 %, jenž nebylo v ČR patrné po celé tři předchozí roky.
Ještě ve 3. čtvrtletí 2013 byly ceny vývozu v meziročním srovnání vyšší jen o 0,4 %, oslabená koruna však přispěla k výraznému navýšení tempa na 2,9 %	Intervence centrální banky (provedená na počátku listopadu 2013) přispěla k oslabení koruny vůči euru v posledním čtvrtletí 2013 v meziročním srovnání o 5,9 %, což následně napomohlo růstu cen vývozu o 2,9 %, když ještě ve 3. kvartále rostly o pouhé 0,4 %. Z významných zbožových skupin na straně vývozu výrazněji narostly v posledním čtvrtletí 2013 ceny strojů a dopravních prostředků (o 3,7 %, když v ani jednom předchozím kvartále meziroční růst nepřekonal hranici 2 %), nejvýrazněji však vzrostly ceny vyvážených nápojů a tabáku (o více než pětinu, když ještě ve 3. čtvrtletí rostly o 8,8 %).

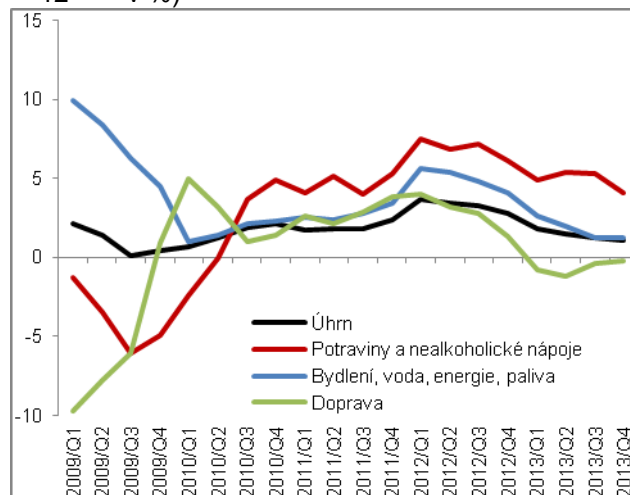
Slabší koruna ve 4. kvartále 2013 utnula deflační vývoj v meziročním vyjádření na straně dovozu, přesto došlo k výraznému zlepšení směnných relací

Slabší koruna napomohla i ke zdražení zboží z dovozu. V posledním kvartále 2013 ceny dovozu narostly v meziročním srovnání o rovné jedno procento, když ve všech předchozích čtvrtletích téhož roku klesaly. Přesto nebylo zvýšení meziročního tempa růstu cen tak vysoké, jako na straně vývozu – u vývozu narostlo meziroční tempo v posledním čtvrtletí o 2,5 pb., u dovozu o 1,9 pb. Jestliže se tak směnné relace v meziročním srovnání v roce 2013 po čtvrtletích zlepšovaly o 1,2 %, 1,3 % a 1,3 %, v posledním kvartále narostly o 1,9 % a česká ekonomika tak navýšila zisky z příznivého vývoje cen v zahraničním obchodě.

Graf č. 11 Růst spotřebitelských cen u jednotlivých typů domácností (y/y v %)

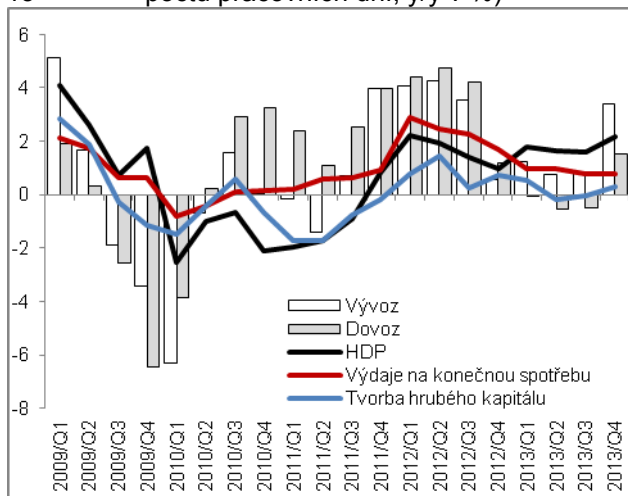

Graf č. 12 Růst cen ve vybraných oddílech CPI (y/y v %)

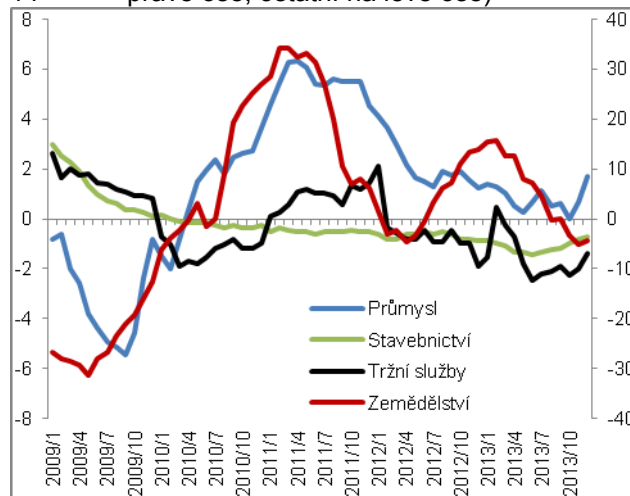

Pramen: ČSÚ

Graf č. 13 Deflátoři (očištěno od sezónnosti a vlivu počtu pracovních dní, y/y v %)

Graf č. 14 Ceny výrobců (y/y v %, zemědělství na pravé ose, ostatní na levé ose)

Pramen: ČSÚ